

مقالات احمد تفضلی

گرد آورنده:

ژاله آموزگار

سرشناسه	: تفصیلی، احمد، ۱۳۷۵-۱۳۱۶.
عنوان و نام پدیدآور	: مقالات احمد تفصیلی / گردآورنده ژاله آموزگار.
مشخصات نشر	: تهران: توس، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۴۷۲ ص؛ مصور.
شابک	: 978-964-315-740-1
وضعیت فهرست‌نویسی	: فنیپا
موضوع	: مقاله‌های فارسی - قرن ۱۴
موضوع	: زبان‌های ایرانی - - مقاله‌ها و خطابه‌ها
شناسه افزوده	: آموزگار یگانه، ژاله، ۱۳۱۸-، گردآورنده
رده‌بندی کنگره	: PIR۹۹۴/ف ۵۵۱۴۱۳۹۳
رده‌بندی دیویی	: ۸۴۴/۶۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۶۲۵۲۵۳

انتشارات توس

مقالات احمد تفصیلی

گردآورنده: ژاله آموزگار

چاپ اول، ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

حروف‌نگاری و صفحه‌آرایی: توس (ندا جبار)

چاپ: کاری‌نو

صحافی: نوری

قیمت: ۸۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۱۵-۷۴۰-۱ ISBN 978-964-315-740-1

کلیه حقوق چاپ و انتشار این اثر - به هر صورت - محفوظ و مخصوص انتشارات توس است.

دفتر مرکزی: تهران، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، بن‌بست پورجوادی، شماره ۵ - تلفن: ۶۶۴۹۱۴۴۵

مرکز فروش: خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۸ - تلفن: ۶۶۴۶۱۰۰۷

نشانی اینترنتی: www.ToosBook.ir پست الکترونیک: info@ToosBook.ir

فهرست

۹	پیشگفتار.....
۱۳	احمد تفضلی، استاد والا «شمندی بنام».....
	بخش اول: مقالات فارسی
۳۱	واژه‌های گویشی در تحفة المؤمنین.....
۷۹	آبسالان.....
۸۲	دو واژه پارتی از «درخت آسوری» و برابر آنها در فارسی.....
۹۰	راز یجر.....
۹۴	شعری در رثای مرزکو.....
۹۷	حوسیان، حواشیه.....
۹۹	اطلاعاتی درباره لهجه پیشین اصفهان.....
۱۱۳	ژان پیر دو مناش.....
۱۳۳	زبانهای ایرانی میانه.....
۱۸۰	طین المختوم: گل اوشک.....
۱۸۲	آبتین.....
۱۸۴	آذرباد امیدان.....
۱۸۵	آذرباد مهرشپندان.....
۱۸۷	آذَرَفَرُوبِیغِ فَرُخْزادان.....
۱۸۹	آرش (تیرانداز).....
۱۹۳	آرش (کی‌ارش).....
۱۹۵	آسمان.....

۱۹۹	آئین نامه
۲۰۱	تصحیح دو بیت از شاهنامه
۲۰۴	«سوورای» جمشید و «سوورای» ضحاک
۲۰۷	درباره سه لغت کهنه فارسی
۲۱۰	پیشگفتار بر کتاب وندیداد
۲۱۴	درباره نسخه‌ای از لسان التنزیل
۲۲۰	دو تحریر از سرگذشت مزدک
۲۲۹	باربد یا پهلبد
۲۳۸	خواستگار: افراسیاب از اسپندارمند
۲۵۲	آب در فرهنگ باستان
۲۵۳	آب (ماه)
۲۵۴	آبان
۲۵۶	آتش در ایران باستان
۲۵۹	آتش پرستی
۲۶۰	آتشکده
۲۶۴	آخرالزمان در دین زردشتی
۲۶۸	آدم در آیین زردشتی
۲۷۱	آذار
۲۷۲	آذر
۲۷۳	آرامی
۲۷۷	آسمان
۲۸۰	آشتیانی (لهجه)
۲۸۳	شهرستانهای ایران
۳۰۸	آمره‌ای
۳۱۲	آیین نامه
۳۱۵	آبالیش
۳۱۷	شعری مانوی در توصیف پادشاه تاریکی
۳۱۹	کرتیر و سیاست اتحاد دین و دولت در دوره ساسانی
۳۳۱	باربد
۳۳۸	برگوا

۳۴۱	اندرز بهزاد فرخ پیروز
۳۴۶	هرزید در شاهنامه‌ی فردوسی
۳۵۵	چند واژه‌ی عالمانه از پهلوی در شاهنامه
۳۶۴	جاویدان خرد و خردنامه
۳۶۸	در رثای استاد دکتر عباس زریاب خویی
۳۷۲	کمر هفت چشمه
۳۷۸	گزارش سفر علمی به پترسبورگ
۳۸۵	نقش سیاسی - اجتماعی و فرهنگی دهقانان
	بخش دوم: ادب
۳۹۹	فرهنگ پهلوی
۴۰۳	فرهنگ هزوارشهای پهلوی
۴۱۰	دستور لهجه تاتی جنی
۴۱۳	دو اثر تازه‌ی ایرانشناسی
۴۱۸	تکوین زبان فارسی
۴۳۰	فرهنگ تطبیقی عربی با زبانهای سامی و ایران
۴۳۱	لهجه سیوندی
۴۳۴	آثار باستانی دشت گرگان
۴۳۶	تاریخ ایران کمبریج
۴۳۹	فرهنگ نظام
۴۴۱	شهرهای ایران
۴۴۶	منابع ایرانشناسی به زبان سکایی
۴۴۸	شعر بختیاری
۴۵۰	مجموعه سکایی سنت پترزبورگ
۴۵۲	دو اثر جدید ایرانشناسی
۴۵۶	ایران‌شناسی در غرب
۴۶۰	مطالعات هند و سکائی متون ختنی، جلد ششم
۴۶۲	متون ختنی ۱-۳
۴۶۳	چهار کتیبه کردیر موبد و مُشیر

پیشگفتار

به هیچ باغ نبود آن درخت مانندش

سعدی

خوشحالم که پس از انتشارش نای همه جانبه یکی دیگر از خواسته‌هایم جامه عمل پوشید و اکنون می‌توانم مجموعه معارف فارسی زنده‌یاد احمد تفضلی را در دسترس علاقه‌مندان قرار دهم، به‌خصوص که خانواده محترم دکتر تفضلی انجام این کار را به عهده من گذاشته بودند. جمع‌آوری مقاله‌ها کار آسانی نبود. خوشبختانه من فهرست آثارش را مدت کوتاهی پس از درگذشتش در مقاله‌ای با عنوان «احمد تفضلی، آسانی والا، دانشمندی بنام» به چاپ رساندم که در همین کتاب پس از پیشگفتار چاپ شده است و در جمع‌آوری این مجموعه مورد استفاده قرار گرفته است. بخش بیشتر این مقالات از جاهای مختلف گردآوری شد و چون این افتخار را داشتم که دکتر تفضلی پس از چاپ هر مقاله‌اش نسخه‌ای از آن و رسید او بین آن را به لطف در اختیار من می‌گذاشت، از طریق مجموعه شخصی من هم کمبودها جبران شد.

از سوی دیگر زنده یاد آقای محسن باقرزاده مدیر وقت انتشارات توس با اسرار و علاقه فراوان به دنبال این کار بودند و مشوق من. روزی را فراموش نمی‌کنم که ایشان با رنجوری و ناتوانی که در راه رفتن داشتند برای برنامه‌ریزی این کار به فرهنگستان آمدند و آن روز متأسفانه آسانسور فرهنگستان کار نمی‌کرد و ایشان با زحمت فراوان پله‌ها را بالا آمدند و ما در دفتر آقای دکتر علی اشرف صادقی قرار انجام این مهم را گذاشتیم و اکنون جای خوشوقتی است که این تلاش‌ها به نتیجه رسید و جای تأسف است که اجل امان نداد که زنده یاد محسن باقرزاده پایان این کار را ببینند.

در جمع‌آوری و تدوین این مقاله‌ها من از یاری‌های صمیمانه و سودمند خانم یلدا شکوهی عضو هیئت علمی فرهنگستان زبان و ادب فارسی بسیار بهره‌بردم و سپاسگزاران هستم.

هم چنین سپاس از آقای علی باقرزاده مدیر جوان، فعال و علاقه مند انتشارات توس و همکاران سخت کوششان که برای چاپ این کتاب بهترین امکانات را فراهم آوردند. من انجام این کار را ادای دینی دیگر می دانم نسبت به دوست عزیزی که نابهنگام ما را ترک کرد. دوستان واقعی و ارزشمند با محبت های کوچک و بزرگ و آشکار و نهان، با ظرافت هایی در مناسبات، با شرکت در غم ها و شادی ها و در کل با بودن آرام و مفیدشان دینی به گردن یاران می گذارند. زمانی که هستند محبت ها متقابل است و چون از صحنه زندگی، غمگینانه غایب می شوند، ادای دین به آنها به وظیفه ای انکار نشدنی تبدیل می گردد.

من در این بیست و دو سالی که از درگذشت این دوست و همکار ارجمندم می گذرد، در هر مناسبتی سی کرده ام دین دوستی را ادا کنم و نامش را زنده نگاه دارم: کتاب **تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام** او را که می رفت که در بوته فراموشی افتد در حدود یک سال پس از مرگش به چاپ رساندم. کتاب **سنوی خرد** را با تصحیحات و افزوده هایی که مورد علاقه او بود تجدید چاپ کردم. رساله دکتریش را که همیشه مورد استفاده بود و مراجعان گاهی از ذکر ارجاع به آن هم دریغ می کردند، جز انتشارات انوارالمعارف بزرگ اسلامی در دسترس علاقه مندان قرار دادم؛ به تدوین مجموعه برگه ها، واکان یاری او مشغولم و امیدوارم مقالات خارجی او را هم بتوانم جمع آوری کنم و به مرحله چاپ برسانم.

از خوانندگان محترم خواهشمندم در مواقع استفاده از این کتاب نکات زیر را در نظر داشته باشند:

۱- ترتیب چاپ بر مبنای موضوع آنها نیست بلکه بنا به تاریخ انتشار دسته بندی شده اند. نقدهایی که دکتر احمد تفضلی بر کتابهای مختلف نوشته است بعد از مقالات چاپ شده است و خوانندگان می توانند از طریق فهرست مطالب مقاله مورد نظر خود را بیابند.

۲- در عرضه مقالات، سبک و روش نگارش به همان سبک و روش است که زنده یاد دکتر احمد تفضلی به کار گرفته است. سلیقه او را حفظ کرده ایم و به حوصله باب اصلی مقاله کاملاً وفادار مانده ایم.

۳- روش ارجاع به منابع هم به همان صورتی است که در هر مقاله آمده است؛ گاهی در متن، گاهی در پایان صفحه و گاهی در پایان مقاله ها.

۴- در این مجموعه دو عنوان مقاله تکراری است. یکی «آسمان» است که هم در **دانشنامه ایران و اسلام** و هم در **دائرة المعارف بزرگ اسلامی** چاپ شده است. این تکرار آگاهانه است، چون مطالب دو مقاله یکسان نبودند. همین موضوع در مقاله «بارید» هم دیده می شود که یکی در **دانشنامه جهان اسلام** چاپ شده است و دیگری در **نامواره دکتر محمود افشار**. چون مطالب این دو مقاله هم تفاوت هایی باهم داشتند هر دو مقاله عرضه شد.

۵- در فهرست آثار دکتر تفضلی که در مقاله «احمد تفضلی، انسانی والا، دانشمندی بنام» آمده است، تاریخ اولین انتشار ذکر شده است و به چاپ‌های متعدد اشاره‌ای نشده است مگر این که تجدید نظری صورت گرفته باشد و یا ناشر تغییر کرده باشد.

همه کوشش‌ها به کار گرفته شد تا اثری مناسب مقام علمی احمد تفضلی در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرد، خوانندگان ارجمند کاستی‌ها را بر من ببخشایند. باشد که اشعار این اثر نیز راهی روشن باشد به سوی بهتر شناختن فرهنگ غنی ایران زمین.

ژاله آموزگار

اسفند ۱۳۹۷